

Zpráva o šetření ve věci výkonu veřejného opatrovnictví pana A. Městskou částí Praha 3

Na ochránkyni se dne 23. dubna 2018 obrátil pan A., jehož veřejným opatrovníkem je Městská část Praha 3. Pan A. aktuálně žije v Domově se zvláštním režimem B. (dále také jen „Domov“) a ve svém podnětu poukazuje na proces prodeje jeho spoluvlastnického podílu v bytě v městské části Praha 3. Není v Domově spokojen, chtěl by s přítelkyní odejít, ale nemá kam.

A. Shrnutí závěrů

V průběhu šetření jsem zjistila, že veřejný opatrovník pochybil tím, že:

- se nezabýval nespokojeností pana A. v sociální službě a možnostmi jeho přestěhování do jiného typu bydlení nebo sociální služby,
- dostatečně nereflektoval přání opatrovaného na společné soužití s partnerkou,
- neudržoval s opatrovaným dostatečný kontakt a neprojevoval o něj skutečný zájem,
- se nestaral o osobní doklady opatrovaného.

V ostatních oblastech jsem v postupu opatrovníka neshledala pochybení. V podrobnostech ohledně svých zjištění poukazuji na část C.

B. Skutková zjištění

V rámci šetření výkonu opatrovnictví pana A. Městskou částí Praha 3 (dále také „opatrovník“) hovořily pověřené pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv Mgr. et Mgr. Romana Jakešová a Mgr. Barbora Antonovičová s vedoucí oddělení sociální práce Úřadu městské části Praha 3 Bc. Zdeňkou Hoškovou, výkonem opatrovnictví pověřeným pracovníkem C. (dále také „pracovník pověřený opatrovnictvím“) a jeho zastupující pracovnící D. Veřejný opatrovník byl požádán, aby se vyjádřil k šetřeným oblastem výkonu opatrovnictví i k celkové životní situaci pana A.

Součástí šetření bylo i setkání s panem A. v Domově se zvláštním režimem B. Mnou pověření pracovníci si vyslechli jeho preference v oblasti hospodaření a případné další námítky k jednání veřejného opatrovníka.

Z dokumentace, jak mi byla opatrovníkem předložena, a z vyjádření opatrovníka vyplynuly následující skutečnosti.

Pan A. byl v roce 2001 zbaven způsobilosti k právním úkonům rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3. Opatrovníkem soud jmenoval matku stěžovatele paní E., která však byla své funkce zproštěna v roce 2014 a panu A. byl ustanoven veřejný opatrovník, Městská část Praha 3. V roce 2015 došlo k přezkoumání svéprávnosti pana A. a byl v souladu s požadavky občanského zákoníku omezen ve svéprávnosti. Podle tohoto rozsudku je omezen ve všech oblastech právního jednání „s výjimkou práva nakládat samostatně s finančními prostředky

a s majetkem v hodnotě do 500 Kč týdně, práva za sebe jednat v běžných záležitostech každodenního života“.¹ Jedná se o poslední rozhodnutí v této věci.

V současné době probíhá řízení o změně opatrovníka u Okresního soudu v Kolíně, ve věci však v době vydání zprávy nebylo ještě rozhodnuto.

B.1 Hospodaření a majetkem a ochrana majetkových práv opatrovance

Pan A. si ve svém podnětu stěžoval především na proces prodeje podílu v bytě a také na nespojenost s pobytem v Domově se zvláštním režimem B.

Pan A. vlastní čtvrtinový spoluvlastnický podíl v bytě v městské části Praha 3, zbývající podíl vlastní bývalý druh matky stěžovatele, pan F. Pan F. by nyní rád čtvrtinový podíl od pana A. odkoupil, aby mohl byt zhodnotit a lépe využívat, o tomto záměru informoval opatrovníka v prosinci 2017.

Opatrovník návrh na prodej projednal s panem A. Ten dostal na prodej nemovitosti čas na promyšlení. Nejprve prodej odmítl a následně s ním souhlasil. V rámci šetření upozornil opatrovník na to, že pan A. často mění názor. V důsledku toho, podle názoru opatrovníka, pan A. následně prodej několikrát odmítl a odmítnuté vzal taktéž několikrát zpět. V domě místního šetření nebyl prodej nemovitosti schválen soudem, kdy opatrovník návrh smlouvy na prodej podílu na nemovitosti pana A. zatím nepředložil. Dle svého vyjádření čeká opatrovník na odhad ceny nemovitosti, podle něhož bude stanovena prodejní cena.

Od dubna 2018 pan F. byt pronajímá společnosti, kterou současně vlastní. Podíl z nájmu odpovídající vlastnickému podílu ve výši 1.000 Kč vyplácí pan F. panu A. prostřednictvím opatrovníka. Dle sdělení opatrovníka, ale také samotného pana A., jsou s panem F. přátelé, pan F. jej pravidelně navštěvuje v Domově.

Pan A. by nebyl podle slov opatrovníka schopen sám žít v tomto bytě, potřebuje dohled, hrozilo by, že by nebral léky, čímž by se zhoršil jeho zdravotní stav.

Při rozhovoru s pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv a opatrovníkem pan A. opět zmínil, že podíl v bytě nechtěl prodat, pak souhlas s ním podepsal, ale aktuálně s prodejem nesouhlasí. Kromě slovního vyjádření nebyl projev nesouhlasu nikde zdokumentován.

Pan A. současně sdělil, že mu záleží především na zařízení v bytě. Podle slov pana A. se totiž jedná o vysílací a nahrávací zařízení a současně také o historické nahrávky rádia Svobodná Evropa. Tato měl někdo z bytu vyhodit a vystěhovat.

Při naší návštěvě pověřená pracovníce Kanceláře panu A. vysvětlila, jaké jsou možnosti – může si podíl v bytě nechat, ale to zařízení, o které mu jde, v něm již není a sám by byt užíval jen velmi komplikovaně. Nebo může souhlasit s prodejem podílu a dostane za to peníze,

1 Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 10. září 2015, sp. zn. 10 P 125/2000 - 231

kteří může využít třeba na bydlení, pokud by prodej schválil soud. Tato myšlenka se panu A. líbila, prodej podílu v bytě odsouhlasil před námi a opatrovníkem.

Pokud jde o finanční situaci pana A., pobírá invalidní důchod ve výši 9.356 Kč, dále příspěvek na péči ve výši 4.400 Kč a nově dostává měsíčně 1.000 Kč od pana F. za nájem bytu. Většina jeho financí je využita na pobyt v B., má sníženou úhradu za pobyt, část doplácí město. Nyní mu měsíčně zbývá 2.600 Kč, dříve o 1.000 Kč méně. Peníze chodí opatrovníkovi, ten je ihned přeposílá sociální službě. Opatrovník transakce zapisuje do přehledové knihy.

Dále má pan A. naspořeno kolem 5.000 Kč na mimořádné výdaje – brýle apod., a má vkladní knížku, na níž má 124.994 Kč. O těchto penězích ví a stěžuje si na svou finanční situaci, občas žádá po opatrovníkovi další peníze na své okamžité potřeby. Vyúčtování jeho financí zasílá opatrovník soudu.

Pan A. dostává kapesné 100 Kč na týden, kupuje si především cigarety a pochutiny. Stěžoval si, že má málo peněz.

Oba rodiče stěžovatele již zemřeli, matka před rokem. Běží dědické řízení ve věci dědictví matky, je však na začátku. Pan A. doufá, že část dědictví dostane.

B.2 Pobyt v zařízení sociálních služeb

Pan A. žil do roku 2016 devatenáct let v Psychiatrické nemocnici G. V průběhu hospitalizace měl možnost vycházek mimo nemocnici, a pravidelně tak navštěvoval svou matku. V psychiatrické nemocnici se seznámil s přítelkyní paní H. Paní H. začala po ukončení hospitalizace využívat sociální službu Domova se zvláštním režimem v B.

Pan A. do tohoto Domova původně sám nechtěl, ale nakonec souhlasil, chtěl být s přítelkyní. Pan A. žije v domově od května roku 2016. Smlouva o poskytnutí sociální služby byla uzavřena na dobu neurčitou. S ohledem na charakter sociální služby se na něj vztahují jistá režimová opatření. Konkrétně podle slov Pana A. nemůže sám opustit zařízení, nemá klíče od hlavní brány. Pan A. by přitom rád jezdil do Prahy, v Domově je však nastaven režim, který pana A. podle jeho slov příliš omezuje. Nespokojenost pana A. a jeho přítelkyně vyústila v několik konfliktů se zaměstnanci a vedením zařízení, kdy mu měli ředitel domova a dále také psychiatr vyhrožovat ukončením smlouvy. Pan A. má obavu, aby s přítelkyní neskončil na ulici, přitom by rád bydlel na ubytovně nebo v chráněném bydlení. Problém při řešení společného bydlení spatřuje pan A. také v tom, že jeho přítelkyně má jiného veřejného opatrovníka.

V návaznosti na snahu pana A. změnit bydlení podal opatrovník žádost o přijetí do sociální služby Domov se zvláštním režimem v I. Do stejného zařízení podal žádost i opatrovník paní H. Pan A. do služby přijat nebyl. Další žádosti opatrovník nepodával. V době šetření žil pan A. a stejně tak i paní H. v Domově v B.

B.3 Partnerské soužití s přítelkyní

Na základě tohoto přání stěžovatele a jeho přítelkyně žít společně zajistil opatrovník panu A. stejnou sociální službu, jakou využívá i paní H. V Domově nemají s ohledem na kapacitu klientů a uspořádání Domova možnost sdílet společný pokoj. Partneři by chtěli vést samostatný život nezávisle na pobytovém zařízení a rádi by se proto odstěhovali do Prahy, kde je podle jejich slov více možností v podobě azylového bydlení nebo chráněného bydlení.

B.4 Kontakt opatrovníka s panem A.

Opatrovník s panem A. udržuje jen občasný telefonický kontakt. Zpravidla telefonuje pan A. opatrovníkovi. Osobně ho navštívil v době přestěhování do Domova v B. a pak až v rámci mého místního šetření.

Opatrovník ho kontaktuje většinou přes sociální pracovníci, buď ho zastihne, nebo nechá vzkaz, ať se mu ozve. Opatrovník mu volá nepravidelně, jen pokud je potřeba něco řešit. Současně mění pan A. telefonní čísla, v době zahájení šetření opatrovník číslo neměl, pan A. ho opatrovníkovi předal v rámci místního šetření. Často však telefon vypíná kvůli šetření baterie. Opatrovník nemá žádné záznamy o telefonátech s opatrovaným. V rámci rozhovoru s pověřenými pracovníci vyjádřil pan A. nespokojenost s pobytem v Domově, stran opatrovníka výhrady neměl.

V době návštěvy pana A. probíhalo řízení o změně opatrovníka u Okresního soudu v Kolíně. Návrh na změnu podal stávající opatrovník proto, že u pana A. došlo přestěhováním do Domova ke změně trvalého pobytu a je třeba, aby se opatrovnictví ujala obec B. Pan A. měl zájem se jednání zúčastnit. Opatrovník přislíbil, že jeho účast na jednání soudu zajistí.

B.5 Občanský průkaz

V souvislosti s návštěvou soudního jednání bylo také řešeno, zda a kde má pan A. občanský průkaz. Dle opatrovníka má pan A. vydaný občanský průkaz. V době, kdy žil v psychiatrické nemocnici ho podle opatrovníka určitě měl, teď ale opatrovník neví, kde je, u sebe jej nemá. Pan A. si nebyl jistý, jestli je průkaz u vrchní sestry Domova nebo jej nemá vůbec. Opatrovník hned při schůzce přislíbil, že ověří situaci ohledně dokladu a případně zajistí vystavení nového občanského průkazu.

C. Právní hodnocení

Mezi základní povinnosti opatrovníka patří udržování pravidelného kontaktu s opatrovancem,² projevování skutečného zájmu o něj,³ dbání o jeho zdravotní stav,⁴

² Ustanovení § 466 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

ochrana jeho práv a zájmů,⁵ srozumitelné vysvětlování všech jednání za něho činěných⁶ a hospodaření s jeho majetkem.⁷ Při výkonu opatrovnictví by měl opatrovník postupovat primárně podle přání a názorů opatrovance, jen pokud to není možné, může rozhodnout v jeho zájmu.⁸

Při jednání jménem opatrovance by měl opatrovník jednat spolu s opatrovancem, jen pokud to není možné, může jednat v jeho zájmu sám. Opatrovník by měl tedy sloužit jako vykonavatel vůle opatrovance, jeho samostatné jednání je zákonem omezeno na případy, kdy není možné názor opatrovance zjistit, ať už z důvodu jeho kognitivního omezení, nebo se jedná o situaci, která nesnese odkladu. Vždy však musí opatrovanci vysvětlit povahu a následky právního jednání, které za opatrovance činí.⁹

Domnívám se, že veřejný opatrovník by v tomto případě měl a mohl své povinnosti obecně plnit lépe a panu A. více napomáhat v řešení jeho záležitostí. Pan A. si na práci opatrovníka při samotné návštěvě sice nestěžoval, řešil především nespokojenost s pobytem v Domově se zvláštním režimem v B. Nicméně jeho podnět směřoval také k otázce prodeje nemovitosti a souvisejícím krokům opatrovníka.

C.1 Hospodaření s majetkem a ochrana majetkových práv pana A.

Při nakládání s majetkem opatrovance by měl opatrovník postupovat s péčí řádného hospodáře.¹⁰ To znamená, že se musí starat o svěřený majetek a chránit ho s dostatečnou předvídatostí a musí vynakládat peněžní prostředky obezřetně.¹¹ Může tedy majetek používat na úhradu potřeb opatrovance, a to zejména podle přání, či dokonce zvláštních představ opatrovance,¹² avšak měl by také dbát na to, aby byly naplněny všechny jeho potřeby (bydlení, strava, osobní péče, zdraví apod.).

Opatrovník by si měl počínat tak, aby vynaložené prostředky nebyly zjevně nepřiměřené, aby se zbytečně nesnižoval majetek opatrovance, a měl by se snažit zabránit možnému vzniku škody jeho úbytkem či poškozením, respektive znehodnocením.¹³ Opatrovník také

5 Ustanovení § 457 občanského zákoníku.

6 Ustanovení § 466 odst. 2 občanského zákoníku.

7 Ustanovení § 461 občanského zákoníku.

8 Ustanovení § 467 odst. 1 občanského zákoníku.

9 Ustanovení § 466 odst. 2 občanského zákoníku.

10 Zákon neobsahuje speciální úpravu správy majetku opatrovance opatrovníkem, tak jako je tomu například u správy majetku dětí rodiči. Proto je nutné použít obecná ustanovení týkající se prosté správy cizího majetku podle § 1405 a násl. občanského zákoníku.

11 Ustanovení § 1407 občanského zákoníku

12 Ustanovení § 467 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

13 Svejkský, J., Marek, R. a kol. *Správa cizího majetku v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 121–124.

nesmí svévolně opatrovanci odejmout věc zvláštní obliby, ledaže to odůvodňuje ohrožení jeho života či zdraví.¹⁴

Domnívám se, že opatrovník nakládal s penězi pana A. správně, vždy je okamžitě přeposlal do Domova, kde opatrovaný pobývá. Informoval ho správně také o jeho naspořených penězích a jeho finanční situaci. Všechny finanční transakce měl řádně zdokumentovány. **V tomto bodě jsem neshledala žádné pochybení.**

Ve věci prodeje podílu v bytě opatrovník činil všechny potřebné kroky, s panem A. věc několikrát projednal a dal mu čas na rozmyšlenou. Jeho názory se často mění, ale při místním šetření po dalším vysvětlení situace s prodejem podílu v bytě souhlasil. V době vydání této zprávy nebyl ještě návrh na prodej podílu podán předmětnému soudu. **V této oblasti, podle mého zjištění, opatrovník nijak nepochybil.**

C.2 Pobyť v zařízení sociálních služeb

Při výkonu opatrovnictví musí opatrovník dbát na to, aby způsob života opatrovance nebyl v rozporu s jeho schopnostmi, aby odpovídal jeho přáním a představám.¹⁵ Kromě základních životních potřeb, jakými jsou bydlení a případná formální podpora ze strany sociálních služeb, by měl také dbát na to, aby měl příležitost rozvíjet přirozené vztahy ve své komunitě a žít takovým životem, jaký si přeje.

Pan A. opakovaně vyjádřil nespokojenost s pobytem v Domově se zvláštním režimem B., tamní režim považuje za přísný. Měl tam také menší konflikty s personálem. Opakovaně tvrdil, že by rád z Domova odešel a žil společně s přítelkyní.

Ačkoli velmi oceňuji snahu opatrovníka najít vhodné zařízení pro oba partnery, jedna podaná žádost je podle mého nedostatečným řešením této situace. Opatrovník měl hledat a oslovit další zařízení a také zvážit možnost bydlení v chráněném bydlení s podporou sociálních služeb. Poté, co pana A. s přítelkyní odmítlo první zařízení, opatrovník dále tuto situaci nijak neřešil. Současně považuji za vhodné, aby opatrovník opatrovaného, který žije v pobytové sociální službě, na které je významně závislý, navštěvoval v jeho prostředí a aktivně se zajímal o podmínky poskytované služby. **Z toho důvodu konstatuji, že opatrovník pochybil, když se více nezaobíral snahou pana A. změnit bydlení, resp. sociální službu. Za nedostatečné rovněž považuji, že se opatrovník aktivně nezajímal o podmínky poskytované sociální služby.**

C.3 Partnerské soužití s přítelkyní

Přání pana A. odejít z Domova je úzce spojeno s tím, že by rád žil se svou přítelkyní paní H. Jejich společný život je v současnosti značně omezen. V Domově není možné, aby partneři

¹⁴ Ustanovení § 459 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

¹⁵ Ustanovení § 467 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

měli společný pokoj. Nyní žijí v samostatných pokojích s dalšími spolubydlícími. Pokoje jsou rozděleny na mužské a ženské.

S ohledem na tyto skutečnosti měl opatrovník vyvinout větší snahu směrem ke změně místa pobytu partnerů, tak aby mohli mít alespoň společný pokoj a žít partnerský život. Případnou změnu pobytu u pana A. i paní H. by musel samozřejmě schválit soud. **V tomto případě podle mého názoru opatrovník pochybil, když se nesnažil zajistit takové bydlení či sociální službu, která by partnerům umožňovala žít partnerský život a současně naplnila jejich další potřeby.**

C.4 Kontakt s opatrovaným a jeho podpora

Opatrovník je s panem A. v kontaktu pouze občas telefonicky a jen v případech, pokud je potřeba něco řešit. O telefonické komunikaci nevede opatrovník žádné záznamy.

Funkce opatrovníka nespočívá pouze v řešení aktuálních problémů v životě opatrovaného, měl by se aktivně zajímat o život opatrovance a poskytnout mu podporu a pomoc. Při kontaktu pouze při řešení problémů nemá podle mého názoru opatrovník možnost poznat do hloubky každodenní život opatrovaného, zachytit případné změny, a předejít tak dalším možným problémům.

Opatrovník by měl pana A. kontaktovat pravidelněji a pořizovat o telefonních hovorech záznam. Je vhodné mít o krocích opatrovníka nějaký byt krátký záznam v písemné podobě. Opatrovník se díky tomu může následně vrátit k řešeným problémům a zpětně vidět jejich vývoj a podle toho volit další kroky. Také v případě jeho nepřítomnosti bude pro zastupující osobu nebo nového pracovníka značně jednodušší se v procesu výkonu veřejného opatrovnictví konkrétního člověka zorientovat. Dokumentace je nezbytným předpokladem pro zajištění kontinuity veřejného opatrovnictví.

Neuskutečnění osobní návštěvy pana A. od jeho nastěhování v květnu 2016, tedy za dva roky jeho pobytu v Domově, však považuji za problém. Osobní kontakt s opatrovaným může opatrovníkovi přinést další informace a poznatky, které nelze zjistit prostřednictvím telefonu. Navíc, jak už jsem uvedla, prostřednictvím osobní návštěvy může opatrovník blíže poznat konkrétní podmínky poskytované sociální služby. **S ohledem na výše uvedené hodnotím opatrovníkovu snahu udržovat s opatrovaným panem A. pravidelný kontakt jako nedostatečný.**

C.5 Občanský průkaz opatrovaného

Opatrovník má povinnost chránit práva a zájmy opatrovaného,¹⁶ kam jistě spadá i jednání s úřady a starost o jeho osobní doklady. Pan A. svůj občanský průkaz nevyužívá příliš často, protože pobývá v zařízení. Přesto však musí opatrovník mít o dokladu přehled, jelikož se

¹⁶ Ustanovení § 457 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

ombudsman
veřejný ochránce práv

jedná o identifikační doklad. Musí vědět, kde se doklad nachází, kdo má k dokladu přístup a současně také sledovat platnost dokladu.

Vzhledem k tomu, že opatrovník neměl vůbec povědomí o tom, jestli má pan A. občanský průkaz, případně kde se doklad nachází, konstatuji, že **opatrovník v oblasti nakládání s osobními doklady opatrovaného pana A. pochybil.**

D. Informace o dalším postupu

Veřejný opatrovník pochybil tím, že neřešil nespokojenost opatrovaného v sociální službě a možnosti jeho přestěhování, dostatečně nereflektoval přání opatrovaného na společné soužití s partnerkou, neudržoval dostatečný kontakt s opatrovaným a nestaral se o osobní doklady opatrovaného.

Zprávu zasílám městské části Praha 3 jako veřejnému opatrovníkovi a podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

Brno 17. prosince 2018

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv